މިގައި ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ އާޔަތްތަކާއި، الله ގެ އިސްމުފުޅުތައް ހުރެއެވެ. އިއްޒަތާ ރައްކާ ކުރައްވާ!

ދީނުގެ މަގު

بلغوا عني ولو آية
-رواه البخاري-

އަހަރު:1 ޢަދަދު:9 ހުކުރު، ٢١ رجب ١٤٤٢، 5 މާރިޗް 2021، ރަޖިސްޓަރީ ނަމްބަރު: 2203/2019

محررގެ قلمން

ދަރިންގެ ހިތުގައި ނަމާދަށް ލޯބި ޖައްސަވާށެވެ!

ނަމާދަކީ އިސްލާމްދީނުގެ ތަނބެވެ. ތަނބުތަކެއް ރަނގަޅު ފަށްވަރެއްގައި ޤާއިމު ނުކުރެވިއްޖެނަމަ އޭގެ މަތީ އޮންނަ ފަންގިފިލާ ބޮޑަށް ވެއްޓިފަދައިން ފަރުޟު ފަސް ނަމާދު ހޯދ ގޮތުގައި ޤާއިމު ނުކުރެވިއްޖެނަމަ އެ މީހާގެ ދީން ބަލިކަށިވެ ވެއްޓިދާނެއެވެ. އެހެންކަމުން، ނަމާދުތައް އޭގެ ވަގުތުގައި ޤާއިމުކުރާށެވެ! ދަރިން ނަމާދަށް ފަރިތަ ކުރުވާށެވެ!

އަމިއްލަ ނަފްސު ނަރަކައިން ސަލާމަތް ކުރުމާއެކު ތިބާގެ އަހުލު ވެރިން ނަރަކައިން ސަލާމަތް ކުރުމަށް الله ވަނީ އަންގަވާފައެވެ. އެކަމަށް އެންމެ މުހިންމު ނަމާދުތަކަށް ރައްކާތެރިވުމެވެ. ތިބާއަށާއި ތިބާގެ ދަރިންނަށް ނަމާދު ކުރުމުގެ ތައުފީޤު ދެއްވުމަށް الله އަށް ގިނަގިނައިން ދުޢާކޮށް ދަންނަވާލުމެވެ.

ތައުޙީދުގެ އިމާމް، އަބުލް-އަންބިޔާއި ސައްޔިދުނާ އިބްރާހީމް عَلَيْهِ السَّلَام ކުރެއްވި ދުޢާފުޅަކީ الله ގެ ޝަރީޢަތަށް ތަބާވާ ކޮންމެ މިކަމަށް އޮތް އިބްރާހީމީ ފިޔަވަޅުތަކެވެ. އިތުރު އެކަމާގުޅޭ މުސްލިމުންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ الله ދެއްވި ދެ ދަރިކަލުންނަށްޓަކައި ކުރެއްވި ދުޢާފުޅު އިބްރާހީމް ސޫރަތުގެ 40 ވަނަ އާޔަތުގައި އެ ވަނީއެވެ. ﴿رَبِّ ٱجۡعَلۡنِي مُقِيمَ ٱلصَّلَوٰةِ وَمِن ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلۡ دُعَآءِ ﴿٤٠﴾ (إبراهيم: ٤٠)

މާނައީ:- "އަޅުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެވެ! އަޅާއި، ނަމާދު قائم ކޮށްއުޅޭ މީހަކުކަމުގައި ލައްވަވާނދޭވެ! އަދި އަޅުގެ ދަރިން ކުރެންވެސް މެއެވެ. އަޅަމެންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެވެ! އަދި އަޅުގެ دعاء قبول ކުރައްވާނދޭވެ!"

الله سبحانه وتعالى އަށް ދުޢާ ދަންނަވާފައިވާހެން، ޢަމަލީ ގޮތުން އެކަމަށް މަސައްކަތް ވެސް ކުރަންވާނެއެވެ. ދަރިންނަށް ނަމާދުގެ ހަރަކާތްތައް ދަސްކޮށްދިނުން ވާޖިބެވެ. ނަމާދުގައި ކިޔާ ތަކެތި އުނގަންނައިދިނުން ވާޖިބެވެ. އެއްވެސް ހަރަކާތެއް ނުވަތަ ދިކުރެއް އަދި ދުޢާއެއް ވިޔަސް ފަހުން ދަސްކޮށްދިނުން ދޫކޮށްލައިގެން ނުވާނެއެވެ. ފުރަތަމަ އަޅައިދޭ ބިންގަލާ ފުރިހަމަ އީމާންކަން ހަދަންވާނެއެވެ.

ވުޟޫކުރުން ޢަމަލީ ގޮތުން ދަސްކޮށްދޭށެވެ! ހުރިހާ ގުނަވަނެއްގައި ފެން ޖެހުނުތޯ ބަލާށެވެ! ކުދިންނަކީ ދެކޭ ކަންކަން ކުރާ ޝައުޤުން އުފާވެރިވާނެއެވެ! އެ ކުދިން ގޮވައިގެން، އަމިއްލަ ހިތާއިގެން މިސާލަކަށް ދައްކާށެވެ! އެ ކުދިން އުރާލައިގެން، ލޯބިން ހިތްވަރުން ނަމާދާ ގާތް ކުރާށެވެ! ދަރިންގެ ހިތުގައި ނަމާދަށް ލޯބި ޖައްސަވާށެވެ! ❑

محمد أفضل

އާޚިރަތް ދުވަހަށް އީމާންވުން

الدّكتور موسى أنور حسن

ދުނިޔެއަށް އުފަންވާ ކޮންމެ އިންސާނަކީ ވެސް އުމުރުގެ ދަންފަޅި ހަމަކުރުމަށްފަހު މި ދުނިޔެއާ އަލްވަދާޢު ކިޔާނެ މީހެކެވެ. އިންސާނުން ނަފްސުކުރެއްވައި މި ދުނިޔެއިން ފޮނުއްވުން އެއްވެސް ބޭނުމަކާނުލައި ބޭކާރުގޮތުގައި ކަމަކާ ދުރު، ހަމަބައިދު ހުރި މިއެއްގެ ސަމާސާ ޝުކުރު ކުރޭ ކަމެއްނޫނެވެ.

މުސްލިމުންގެ އަޤީދާއަކީ، އާޚިރަތްދުވަހަކީ ހަމަ ޤަޠުޢީވެސް އަންނާނޭ ދުވަހެއްކަމުގައި ޔަޤީންކުރުމެވެ. ދުނިޔެއިން ބަޤާއެއްގެ ބާނުކަ ހަމައަކަސް މި ދުނިޔޭގެ އުފެދުމާއި އަޚާރު ހިސާބުކުރުން ކަމުގައި ދިކެގެންނެވި ކަލާނގެއެވެ، މީގެ މި ދުނިޔެއަކީ އަދި ހަމަ ބޭކާރު ތަނެއް ނޫނެވެ. ދުނިޔެމަތީ ކަމަކީ ކަންތައްތައް ހިނގާ ތަނެކެވެ. އޭގެ ނިޔަލަށް މިކުރާ އަމަލުތަކުގެ ޖަޒާ ދެވޭނެ ދުވަހެއް އޮތެވެ. ހަމަ ޤަޠުޢީ ގޮތުންނެވެ. އާޚިރަތް ދުވަހެވެ. ޝަރުޢީ ގޮތުން މި ދުވަހަކީ ﷲގެ ވަޢުދު ވެވަޑައިގެންފައިވާ ބަލާ ދުވަހެވެ. ދުނިޔެމަތީގައި އަޅުގަނޑުމެން ކަންކުރާގޮތް ބެލުމަށް ވާޖިބުކަމާއި އިންސާނާ ދުވަހެވެ. މުކައްލަފުކަމާއި އިންސާނާ ޒިންމާދާރު ވާނެ ދުވަހެވެ. އެ ދުވަސް، ﷲގެ ޙަޟްރަތުގައި ޙާޟިރުވާން ދެން ހަމަ އެކަކު ވެސް ބަދަލު ކުރާނެއެވެ. އެ ދުވަހުގައި ހަމަ ޢަދުލުވެރި ގޮތުގައި ފައިސަލާކުރެވޭ ދުވަހެއް ނޫނެވެ.

އާޚިރަތް ދުވަހަށް އީމާންވުމަކީ އީމާންކަމުގެ ރުކްނުތަކުގެ ތެރެއިން ރުކްނެކެވެ. އާޚިރަތް ދުވަހަށް ﷲ އަންގަވައިފައިވާ އަންގަވާފައިވާ ކަންތައްތަކާއި މުޢުޖިޒާތު މިހެން ނަބީ ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ޤަބޫލުކުރުމެވެ، ﷲ ﷺ ގެ ރަސޫލާއަށް ނާޒިލުކުރެއްވި ފޮތް ﷲ އަށް އީމާންވާ މީހުން ވާޖިބު އާޚިރަތް ދުވަހަށް އީމާންވުމަކީ ބައެއް ވަނީ ކަލާނގެ ޖަލާލަށް އަޅުކަން ކުރާ މީހުންނެވެ.

އާޚިރަތް ދުވަހަށް އީމާންވުމަކީ ބޭއްވިގެ ހަމަތަކުން ބިނާކުރެވިގެންވާ ވައްސޮ ޔަޤީންކުރުން ޖަޒާވެވޭ. އެ ދުވަހަށް އީމާންނުވާ މީހުން ގަބޫލު ކުރާނުކުރާ، މިހާ ގަޑިއެއްގައި އޭގެ ހަތްތަރު ބޭނުންވެ، ދޭ ކާފިރުން ދަރުމަ ނުކުރާ ކަމަށް ކަލާމީގައިވެސް ނެތް ބައެއް ދީނުގެ އަސާސް ނޮވަގަނޑުވަރު އިންސާނާ ޔަޤީންކުރުން ދޮގު ދުރު. ވިސްނާލައިފިނަމަ، ޔަގީނު ދީނުގެ ޢަމަލު ކުރާނެ ދުވަހެއް ވެއްޖެ ބަލާ ކަމެއްގެ ގުނަވަނަކުން ދިރުމުގައި.

އިސްލާމް ދީނަށް ވަކި ކިޔުއްވި އެއް އަދި ކުރިމަތިލާން މަޖޫރު ކަމަކާއި ހިތްބައި އެކުއްލޭ ޔަޤީނުކަމުގެ މުގައްރަރު، ހަމަ ބޭނުން ބިރުވެރި ޢަޒާބް ވިއްދަނާ ޖިނން އެޅިފައި ސަރީގްތުގެ މެދުގެ އިހުސާނުގެ ރަޙްމަތު ޑަބަލް ކަރު މަސައްކަތްކުރާ ކަރުގެ އައިސްލެވުނު ވީއެވެ.

ހިނގާށެވެ! ޤިޔާމަތް ދުވަހުގެ ބޭސަބަބުއްގައި ވާއެވެ. "މީހުބެއިމިނުގެ ހިސާބުބަލައި ބެލުމުގައި ދުވަސް އަހަރެއް ކަރުން އަހިއްލައިރު މީހުންގެ ހިސާބުވުމަށް ބެލެނީވެ! އަދި މީހުބެއިމިނުގެ ޢަމަލުތައް ވަޒަން ކަރުވުމުގެ މީހުން އަހިއްލައިރު މީހުންގެ ޢަމަލުތައް ވަޒަން ކަރުނަށެވެ! އެކަނި، ދުނިޔެއަކާ ޢަމަލު ކަރުމުގެ މައިދާނެވެ. ބިސާބު ބެއްލުވުމެއް ދުނިޔޭގެ ފަރުވާއެވެ. ނަމަވެސް، މައިދާ، ދީނުމަތީ ދުވަހުގެ އާންނާނީ ހިސާބު ބެއްލުވުމެވެ. އެ ދުވަހަކީ ޢަމަލު ކަރުމުގެ ނޫނެނީއެވެ."❑

އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތް

الشيخ محمد شافع

الله سبحانه وتعالى އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތް އެ މީހަކަށް ދެއްވައިފި މީހާއަށް ހަމަކަށަވަރުން ބޮޑުވެގެންވާ ނިޢުމަތެއް އެއިލާހު ދެއްވައިދީއެވެ. އެހެން އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުލިބުން ނަމަވެސް އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތް ލިބިއްޖެ މީހާއަށް، އެއްވެސް އެއްޗެއް ގެއްލިގެން ނުދެއެވެ. މީސްތަކުންނަށް އެބައިމީހުން އެދޭ ހުރިހާ އެއްޗެއް ލިބުން ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތް ނުލިބުނަމަ، ކިތަންމެ ގިނަ ކަންކަމުގައި އެބައިމީހުން ކުރިއަރާ ދިޔަ ކަމުގައި ވިޔަސް އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނެތެވެ.

ތާއަބަދަށް ދެމިގެންދާ ބާއްޖަވެރިކަން ލިބިގެންވަނީ އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތުގެ ސަބަބުންނެވެ. ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި ވުމުން އިންސާނާ ރައްކާތެރިކަން އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތުގެ ހައްޤުންނެވެ. މަރުގެ ވަގުތުގައި މަލާއިކަތުން ޖަންނަތުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު ދެއްވަނީ އެ ނިޢުމަތުގެ އަހުލުވެރިންނަށެވެ. ކަބުރުގެ އަޒާބުން ސަލާމަތްވުމާއި ކަބުރު ތަނަވަސްވުމާއި، ޖަންނަތުގެ މީރުވަސް ކަބުރުގައި ލިބުން އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތުގެ ސަބަބުންނެވެ. ޙިސާބު ބެއްލެވުން ފަސޭހަ ކުރައްވައިދެއްވާނީ އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތުގެ އަހުލުވެރިންނަށެވެ. ޞިރާޠުގެ ހުރަސް ކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ހަރުކަން ލިބިދޭނީ އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތުގެ ސަބަބުންނެވެ.

ނަފްސުތައް އެދޭހާ ކަމެއް ލިބިގެންވާ، އަދި ލޮލަކަށް ނުފެނޭ، ކަނަކަށް ނީވޭ، އަދި އެއްވެސް އިންސާނެއްގެ ހިތަށް މިސާލަކަށްވެސް ނުކުރެވޭ، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، އުފާއި އަރާމުގެ [illegible] ޖަންނަތުގެ އަހުލުވެރިއަކަށް ވެވޭނީ ވެސް އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތުގެ މަތީގައި ޘާބިތުވެވިގެންނެވެ.

އިންސާނާ އެންމެ ބޮޑު ބޭނުންވާ، އަދި އެންމެ ބޮޑު ކަމެއްކަމުގައިވާ އޭނާގެ ރަބްބުގެ ރުހިވޮޑިގަތުން ހާޞިލުކުރެވުން ވެސް އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތުގެ ތެރެއިންނެވެ.

އިންސާނަކަށް ލިބޭ އެންމެ ބޮޑު ދައުލަތު، އެންމެ ބޮޑު އުފާވެރިކަން، އެންމެ ބޮޑު ނިޢުމަތް، އެ ނިޢުމަތް ފުދިގެން އެހެން ހުރިހާ ނިޢުމަތްތަކުގެ މަތިން ހަނދާންކުރަންޖެހޭ ނިޢުމަތް، އަދި الله سبحانه وتعالىގެ [illegible] [illegible] [illegible] ބޮޑު ނިޢުމަތް އިންސާނުންނަށް ހަދިޔާދެއްވި ވެސް އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތެވެ.

މި ނިޢުމަތާ އެއްވަރު އެހެން ނިޢުމަތެއް ފެނޭތޯއެވެ؟ މި ނިޢުމަތާ ކައިރިކުރާ އެހެން ނިޢުމަތެއް ފެނޭތޯއެވެ؟

އެހެންކަމުން، އެ ނިޢުމަތަށް ގެއްލިގެން ނުދިޔުމަށްޓަކައި އެންމެ ބޮޑު ބިރުގަންނަންޖެހޭ ނިޢުމަތަކީ އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތެވެ. އެހެނީ އެ ނިޢުމަތް ގެއްލިގެން އެންމެބޮޑު ގެއްލުމަށް ލިބޭ ނަފްސުގެ އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތެވެ. ނަބިއްޔާ صَلَى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم އެންމެ ގިނައިން ކުރެއްވި އެއް ދުޢާއަކީ އިސްތިޤާމަތުގެ ނިޢުމަތުގެ މަތީގައި ޘާބިތުކޮށްދެއްވުމަށް ކުރައްވާ ދުޢާއެވެ. "يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ" (رواه الترمذي وصححه الألباني) މާނައީ: "އޭ ހިތްތައް ތޮޅުއްވާ އިލާހާ! މަގޭ ހިތް އިބަ އިލާހުގެ ދީނުގައި ޘާބިތު ކޮށްދެއްވާނދޭވެ!" ❑

އުޚުރަވީ ނަޒަރު

الشيخ شفيع عبد الله

މުސްލިމެއްގެ ނަޒަރު އަބަދު ވެސް
ހުންނަން ވާނީ އާޚިރަތަށެވެ. ކަންކަމުގައި ވިސްނާ
ފިކުރު ކުރާނީ އަބަދު ވެސް އާޚިރަތް ހިތްމައްޗަށް
ގެނެސްގެންނެވެ. ތިމާ މިކުރާ ކަމުން އުޚުރަވީ
ޙަޔާތަށް އޮތީ ކޮން ފައިދާއެއްތޯ ވިސްނާ
ޙާލުގައެވެ. މުސްލިމެއްގެ މުޅި ޙަޔާތަކީ
އަޅުކަމެއް ކަމުގައި ވެގެން ދާ ސަބަބަކީ ވެސް
މިއީ ކަމުގައި ބުނެވިދާނެއެވެ.

ކާފިރުންނާއި މާއްދިއްޔަތަށް ޚަރަދުވެފައި
ތިބި މާއްދިއްޔަތުގެ އަޚުންނާ ހިފަހަށް ބަޔާތުގެ
މައިދާނުގައި އެކު އުޅުމުގައި މާއްދީ ވިސްނުމެއް
އިސްކުރުމުގެ ބަދަލުގައި މުސްލިމެއްގެ އަބަދު
ވެސް އިސްކުރާނީ ދީނީ ވިސްނުމެކެވެ. މާތް
اللهގެ ރުއްސެވުމާއި ފުއްސެވުމެވެ. އުޚުރަވީ
ޙަޔާތެވެ. އުޚުރަވީ ނަޒަރެވެ. މާއްދިއްޔަތަކީ އޭނާ
ދަންނަ އެއްކަމެއް ނޫނެވެ. މާއްދީގޮތުން އޭނާ
ޙާޞިލުކުރާ ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ގޮސް ގަތިފައި
އޮންނާނީ އުޚުރަވީ ޙަޔާތައެވެ.

މުސްލިމަކާ ވަޒީފާ އަދާކުރާނަމަ،
އޭނާ އެކަން ކުރާނީ އަމާންތެރިކަމާ އެކުއެވެ.
ތެދުވެރިކަމާ އެކުއެވެ. އޭނާގެ އަބަދުގެ ފިކުރު
ވަޙީ އޮންނާނީ މި ފަޒީލަތުން ޙިމާޔަތް ...
ސަފުދު ބުން، އަޚުރާއަންމި ނަޒަރު ނުވު އޭނާ
ޙަލާލު ނުފުދުން ސަބަބަކުން ވިދާނެކަމުގެ
ބިރަނަވެ. އަދި އެކަމުގެ ސަބަބުން ފިތުނަތް
ދިފާޢުން އޭނާ ކުރިމަތިލާން ޖެހިދާން ދަތިތަކަކަށް
ވިސްނުންތެރިއެއް ދަޒަކަމުންނެވެ.

ޚާއްޞަކޮށް، މުސްލިމް ރައްޔިތުންތަކުގެ
ޒިންމާ އުމަރާއިގެ ކަނޑުގައި އަގަން ޖެހޭ
ވަޒީރުންނަމަ، އޭނާ އަމީރުން އެކަމަކު ބިރުވެރިވެ
ޖަވާބުދާރީވާނެއެވެ. އޭނީ، ޤިޔާމަތްދުވަހުން އެ
ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ބައްޓަމަކާ ބޭނޭގޮތުން ވެސް
އޭނާއާ ސަވާދު ވެވޭންކަން އޭނާ ރަނގަޅަށް
ދަންނައެވެ. އެ ދުވަހުވަން ސަލާމަތްވެއް ފެނުނީ މިއަދު
އެ ބައްޓަމަކުން އެއްކަލައްމެއިރިވ އެ ބައްޓަމެއ
ބަރާބަރަށް އަދާކުރަންވީކަން އޭނާއަށް އެނގެއެވެ.

ހިމާޔަތާވި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަނޑަކީ
މަތްލަބާ ވަޒީފާ މަޤާމާ ވަޒަންކަން ހުރިހާ ބިޔަ
ޝަރުޢީ އަދިޔާއަށް ފަރުވާތެރިވުމާ ފަރާތް ފޮނުވާ
ޤާނޫނީ އިދާރާތަކާ ވަޒީފާ ދޭ މީސްތަކުން
ވިސްނުމުގެ. ނަމަވެސް، އުޚުރަވީ ނަޒަރު
ވިސްނާނަމަ، އެ މިހާރުގެ ބަދަލުގައި އެ މިހާރު އެ
އަޅުވެރި ވަޒަން ބާ މަސްއޫލިއްޔަތެއް ކަމުގައެވެ.
އެކަމާމެދު ޤާނޫނީ ނިޒާމެއް ޤާއިމްވެފައިވާ މާތް
الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ޖަވާބުދާރީވާނެއެވެ.

މުޅި ދުނިޔޭގައި މި އަޒު މާލިއްޔަތުގެ
ބަލިގަދަކަން އަޑަޖީގެންނަން ބާރުނުވެ،
އެކަނޑުމެންނަކީ މުސްލިމުންނަކަން ހެދިއާރުވާން،
އެކަނޑުމެންގެ ނަޒަރު އުޚުރަވީ ބަޔާނެވެ
އެމާރުކުރަން ވާންއެވެ. ކުރީ ކަންމުކަމުގައި
ޝަރުޢީ ކަމާއި އަމާނަތްތެރިކަން އިސްލާހުވަން
ވާންއެވެ. ❑